

Захист прав людей поважного віку: успішні історії

Львів, 2019

Збірка «Захист прав людей поважного віку: успішні історії»
/Громадська організація «Суспільство і право»: Багній М.С., Коваль
О.Я. – Львів, 2019. - 44 с.

Збірку підготовлено Громадською організацією «Суспільство і право» в рамках проекту «Підвищення рівня правової обізнаності людей поважного віку щодо механізмів захисту своїх прав», який здійснюється за підтримки американського народу, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках Програми «Нове правосуддя».

У виданні міститься інформація про зібрані успішні історії захисту своїх прав людьми поважного віку, найпоширеніші порушення прав з якими стикаються люди поважного віку та міжнародний досвід визначення «людей похилого віку».

Погляди авторів, викладені у цьому виданні, не обов'язково відображають погляди Агентства США з міжнародного розвитку або уряду Сполучених Штатів Америки.

© ГО «Суспільство і право», Львів, 2019
© Агентство США з міжнародного розвитку (USAID)

ЗМІСТ

1. Передмова.....	4
2. Визначення віку, з якого особа може вважатися особою похилого віку: огляд міжнародного досвіду та національні практики.....	5
3. ТОП 5 порушень, з якими стикаються люди поважного віку.....	13
4. Успішні історії захисту своїх прав людьми поважного віку.....	22
5. Інформація про Програму USAID «Нове правосуддя».....	37
6. Інформація про громадську організацію «Суспільство і право».....	42

ПЕРЕДМОВА

Люди поважного віку часто мало обізнані щодо механізмів захисту своїх прав і процедур звернення до суду. Через це вони часто вважають що їхнє право на справедливий судовий розгляд є порушеним.

Існує загальне усталене негативне ставлення людей поважного віку до судової системи, яке формується в більшій мірі лише на підставі отриманої інформації із засобів масової інформації. На жаль, в засобах масової інформації поширюється часто негативна інформація про судову систему, і зовсім немає успішних історій про захист свого права.

Однак, як свідчить практика, багато людей поважного віку змогли захистити своє право як в суді, так і використовуючи альтернативні способи захисту своїх прав, такі як переговори та звернення до органів місцевої влади.

Наявність та поширення «історій успіху» захисту своїх прав людьми поважного віку сприятиме формуванню об'єктивного ставлення до судової системи, зниження рівня недовіри та «страху» перед зверненням до суду за захистом своїх прав.

Пропонуємо Вашій увазі видання в якому зібрані історії захисту своїх прав людьми поважного віку, найпоширеніші порушення прав з якими стикаються люди поважного віку та міжнародний досвід визначення «людей похилого віку».

Визначення віку, з якого особа може вважатися особою похилого віку: огляд міжнародного досвіду та національні практики

Останні 50 років глобальний процес старіння людства росте. У 2004 році населення світу досягло порядку 6,2 млрд. людей, а вік кожного десятого землянина становив 60 років і старше. За прогнозами ООН до 2025 року населення світу зросте в порівнянні з 1950 роком у три рази, а чисельність людей літнього віку – у 6 разів, у той час як число старих людей (старших 80 років) збільшиться в 10 разів. Ігнорування таких змін може позначитися негативними наслідками для тієї чи іншої держави.

Огляд міжнародного досвіду визначення «похилого віку»

За класифікацією Всесвітньої організації охорони здоров'я, до категорії людей похилого віку належать особи віком старше 60 років. Однак слід зазначити, що в останні десятиріччя зарубіжні країни значно знизили пенсійний вік. Так, середній пенсійний вік в Австрії, Бельгії, Великобританії, Греції, Іспанії, Канаді, Португалії, Швеції, Швейцарії становить для чоловіків 65 років і для жінок 55-57 років, у Франції — 60 років, у США — 70 років.

Відповідно до вікової класифікації Всесвітньої організації охорони здоров'я:

25-44 років – молодий вік;

44-60 років – середній вік;

60-75 років – похилий вік;

75-90 років – старечий вік;

Особи які досягли 90 років – довгожителі.

Якщо розглядати та досліджувати ситуацію в різних країнах, то до прикладу в **США** немає визначеного поняття “пенсійний вік”. Зокрема, людина в 62 роки може подавати

на соціальне забезпечення при виході на пенсію, у 65 отримує право на медичне обслуговування за державною програмою для літніх (Medicare). При досягненні 67-річного віку, людина може йти на пенсію та отримувати допомогу по соціальному забезпеченню, а якщо вона працюватиме до 70 років, то з виходом на відпочинок отримуватиме додаткові пенсійні відсотки.

Канада у першій десятці країн світу за середньою очікуваною тривалістю життя. Країна посідає дев'яте місце в світі із показниками у 84 роки для жінок та 80 років для чоловіків.

У **Франції** найвища середня тривалість життя в Європі - 81 рік. Середня тривалість життя жінок становить 82 роки, у чоловіків – 70. На пенсію французи в більшості йдуть у віці 62 роки (як чоловіки так і жінки).

Населення **Німеччини** старіє швидше, ніж у середньому в країнах Європейського Союзу. Вже сьогодні кількість людей старших 65 років становить п'яту частину загального населення країни. Експерти стверджують, що через 10-15 років люди віком старше 65 років будуть становити 50% всього населення країни. Наразі німці йдуть на пенсію у віці 67 років.

Сеньйори - саме так в **Польщі** називають тих, кому за 60, хоча будь-якого правового акту, що визначає вікові межі цього терміна, не існує. Зате є програми, які так і називаються "60+". У Польщі знизили вік виходу на пенсію. Тепер жінки можуть йти на заслужений відпочинок в 60, а чоловіки - в 65.

В **Італії** до осіб передпохилого віку відносяться особи віком від 55 до 64 років, а особами похилого віку вважаються ті, які досягнули віку 65 років і старші.

Статистична інформація та дослідження, проведені Австралійським бюро статистики (ABS) та Австралійським інститутом здоров'я та благополуччя (AIHW), мають тенденцію визначати людей похилого віку в **Австралії**, як тих, хто старше 65 років. Проте значні відмінності у тривалості життя серед різних груп населення можуть вплинути на поняття "старість". Наприклад, аборигени та жителі островів Торресової протоки часто вважаються "старими" у віці 50 або 55 років.

Особливості правових потреб людей похилого віку.

Правові потреби людей похилого віку відмінні залежно від місця проживання, економічної ситуації, стану здоров'я, расової, етнічної та культурної приналежності та сімейних стосунків. Інші фактори, такі як сильна підтримка сім'ї чи громади, безпечне проживання, стабільний дохід та міцне здоров'я можуть зменшити ризик виникнення правових проблем.

Крім того, серед найважливіших проблем людей похилого віку виділяють низький рівень їхньої соціальної та економічної активності. Причинами такого явища є недостатня освітньо-професійна мобільність громадян, низький рівень інститутів і традицій самоосвітньої діяльності. Усе це поєднується з консервативною структурою зайнятості та негнучкістю ринку праці, існуванням у суспільній свідомості стереотипних уявлень про старіння населення як виключно негативного процесу.

Всесвітня асамблея з питань старіння населення (2002 р.) ухвалила Мадридський міжнародний план дій щоб сприяти усвідомленню проблеми урядами і стимулювати дискусії щодо необхідності гарантувати людям похилого віку гідну старість, вільну від злиднів і невігластва, активну і включену в громадське життя. Асамблея закликала уряди

знайти необхідні ресурси і створити фонди допомоги людям похилого віку. В Італії дуже довго йшлося про необхідність заснування подібного фонду, але справа не дійшла до реалізації, бо уряд не хотів упроваджувати додатковий податок. Єдиний вид державної допомоги літнім недієздатним людям, який є нині в Італії, передбачає щомісячну видачу певної суми (близько 450 євро на місяць — трохи менше від мінімальної пенсії) усім, хто входить у групу стовідсоткових осіб з особливими потребами, не здатних доглядати за собою.

В умовах економічної кризи європейські держави «загального добробуту», поступово відмовляються від практики ведення будинків престарілих через нестерпні економічні витрати. І починають реалізовувати альтернативне рішення — допомогу людям похилого віку вдома. У цьому сенсі цікавий досвід Данії, де комплексним соціальним обслуговуванням вдома охоплено 24,6% усіх людей похилого віку (майже 172 тис). Такий підхід дає змогу істотно поліпшити якість життя немолодої людини з мінімальними витратами кадрових і фінансових ресурсів. Саме в цій перспективі мусимо переглядати соціальну політику стосовно літніх людей. Із цією метою в Римі, наприклад, у двох найбільш густонаселених районах міста з 2004 року здійснюється програма «Хай живуть старики!». Її ініціатори — католицька Спільнота святого Егідія. Програма передбачає активну опіку і догляд за людьми віком від 75 років. Навколо кожного з них створюється «мережа солідарності» (за допомогою телефонів і, за необхідності, відвідин удома). До неї входять ті, хто ближні до людини, - родичі, сусіди, продавці сусіднього магазину, лікар, волонтер соціальної служби. Таке рішення якраз і дозволяє вирішити дві основні проблеми: брак кадрів і фінансів, оскільки не потребує великих витрат і водночас гарантує людям похилого віку своєчасну термінову допомогу.

Правовий стан осіб похилого віку в Україні.

В Україні громадянами похилого віку визнаються особи, які досягли пенсійного віку, встановленого статтею 26 Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування", а також особи, яким до досягнення зазначеного пенсійного віку залишилося не більш як півтора року.

В статті 26 зазначено, що особи мають право на призначення пенсії за віком після досягнення віку 60 років за наявності страхового стажу не менше 15 років.

З 1 січня 2019 року за відсутності відповідного мінімального стажу (15 років) вихід на пенсію можливий тільки в 65 років.

В Україні, як і в багатьох розвинених країнах, в останні десятиріччя спостерігається тенденція зі зростанням кількості людей похилого віку. До старшого покоління сьогодні належить кожний п'ятий.

Україна входить до 30 «найстаріших» країн світу. У 2007 році частка людей пенсійного віку досягла 23,9%, або понад 11 млн осіб, і за рейтингом старіння (часткою населення старше 65 років) Україна займала 11 місце у світі, а в 2025-му переміститься на 9-те місце. Згідно з національним демографічним прогнозом на період до 2025 року частка осіб віком від 60 років становитиме 25%, а у 2030 році – понад 26%.

Отже, невідворотність демографічного старіння вимагає адекватної реакції суспільства на зміни соціально-демографічних умов життєдіяльності населення та наслідки прискореного старіння. Соціально-економічні наслідки демографічного старіння пов'язані насамперед із скороченням чисельності осіб працездатного віку, збільшенням демографічного та економічного, отже, податкового навантаження на осіб працездатного віку,

збільшенням попиту на соціальні та медичні послуги серед громадян похилого віку.

Питання ролі літніх людей у соціально-економічному розвитку країн, їх участі в усіх аспектах життя суспільства стало визначальною складовою **Мадридського міжнародного плану дій щодо проблем старіння**. У цьому важливому документі визначено стратегію дій, покликаних перетворити старіння із загрози розвитку суспільства на його рушійну силу.

Метою цього плану проголошено перехід від «старіючого суспільства» до «суспільства для людей усіх вікових груп». Основними складовими Мадридського плану є рекомендації для формування політики відносно літніх осіб, покликаних допомогти окремим державам створити власні програми трансформації політики в умовах старіння населення. Рекомендації не є універсальними, Мадридський план — це, насамперед, глобальна рамкова стратегія, з якою держави зобов'язались узгоджувати свої напрями роботи та дії на національному рівні. Вибір і реалізація цих дій суттєво залежать від можливостей конкретної країни. Пріоритетними складовими Мадридського міжнародного плану дій щодо проблем старіння на рівні окремих країн є такі: люди похилого віку в старіючому суспільстві; здоров'я та добробут у поважному віці; середовище, що підтримує розвиток літньої людини.

Рамкові документи мають рекомендаційний характер, на їх основі уряди країн формують національні політики стосовно літніх людей, виходячи з власних умов та можливостей. Якщо, наприклад, розглянути державну політику стосовно літніх осіб у Франції, то основними її пріоритетами є такі: подовження періоду самостійності людей похилого віку (важливо, щоб ці люди якомога довше залишались активними); створення умов для достойного

проживання залежних людей похилого віку в домашніх умовах (увага акцентується на підтриманні купівельної спроможності людей похилого віку навіть після втрати автономії); забезпечення доступності для літніх громадських установ, транспорту й інших шляхів сполучення, нових технологій та комунікацій, терміналів, тактильних технологій тощо.

11 січня 2018 року український Уряд затвердив Стратегію державної політики з питань здорового і активного довголіття населення на період до 2022 року. Мета стратегії полягає у створенні сприятливих умов для здорового і активного довголіття, забезпечення адаптації громадських інститутів до подальшого демографічного старіння і розбудові суспільства рівних можливостей.

Стратегія передбачає співпрацю органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, громадянського суспільства, бізнесу на таких пріоритетах:

1. Поліпшення умов для самореалізації громадян похилого віку та їх участі у процесах розвитку суспільства;
2. Забезпечення здоров'я та благополуччя громадян похилого віку;
3. Створення середовища, сприятливого для активного життя таких громадян;
4. Створення системи захисту прав громадян похилого віку.

Крім того Стратегія передбачає популяризацію в суспільстві ідеї взаємної відповідальності поколінь, формування позитивного ставлення до похилого та старечого віку, проведення інформаційно-просвітницької роботи, спрямованої на роз'яснення об'єктивного характеру старіння населення, пов'язаних із ним викликів і потенційних можливостей та необхідності пристосування до демографічних змін.

Для досягнення цілей Стратегії 26 вересня 2018 року прийнято розпорядження Кабінету Міністрів України „Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії державної політики з питань здорового та активного довголіття населення на період до 2022 року”.

ТОП 5 порушень, з якими стикаються люди поважного віку

За результатами проведених інформаційних семінарів та особистого спілкування з людьми поважного віку в рамках проекту “Підвищення рівня правової обізнаності людей поважного віку щодо механізмів захисту своїх прав”, команда проекту виявлено ряд проблем, з якими найчастіше стикаються люди поважного віку.

Дані проблеми можна поділити на такі групи: низька поінформованість, порушення майнових прав, оформлення спадщини, укладання договорів дарування та договорів довічного утримання, неефективність судового захисту та невиконання рішення суду, домашнє насильство та пенсійне забезпечення.

Низька поінформованість

Ключовою проблемою є низька поінформованість про процедури, які повинні відбутися при зверненні до суду за захистом своїх прав. Люди поважного віку часто вважають що їхнє право на справедливий судовий розгляд є порушеним через нерозуміння процесу. Також, до даної категорії слід віднести низьку поінформованість людей поважного віку про альтернативні способи захисту своїх прав, а також про можливість отримання безоплатної правової допомоги. Часто учасники інформаційних семінарів під час їх проведення вперше отримували інформацію про існування бюро правової допомоги та можливість отримання безоплатної правової допомоги.

Крім того, учасники підтвердили наявність необхідної інформації в приміщеннях суду, однак відмітили те, що інформація надрукована дрібним шрифтом та в недостатньо освітлених коридорах. Тому, людям поважного віку досить складно з нею ознайомитись.

Також часто люди поважного віку не знають про існування такого поняття як позовна давність при зверненні

до суду за захистом, і тому не можуть використати своє право на захист. Так, наприклад коли виникає потреба поділити спільне майно, необхідно пам'ятати, що термін подачі позовної заяви обмежений. Однак, якщо особи перебувають у зареєстрованому шлюбі – позовна давність не застосовується. Будучи у зареєстрованому шлюбі кожен із подружжя може вимагати поділити спільне майно у будь-який час. Позовна давність до таких вимог не застосовується. Зовсім інше правило поширюється на осіб, шлюб між якими розірвано. Законом установлена позовна давність у три роки для осіб, які розлучилися.

Порушення майнових прав

Другий блок проблем стосується порушень та захисту майнових прав людей поважного віку, зокрема права власності на будинок та земельну ділянку.

Правом власності - є право особи на річ (майно), яке вона реалізує відповідно до закону за своєї волі незалежно від будь-яких третіх осіб.

Виникає багато проблем у здійсненні права власності, і не завжди держава сприяє утвердженню непорушності права власності, а органи влади не завжди діють ефективно щодо реагування на різного роду порушення цього права. І що саме головне, що громадяни не борються за свої права, і це не зумовлює позитивних змін щодо права власності.

Однією з проблем що стосується права власності на земельну ділянку, є неможливість реалізації права власності на землю у зв'язку з необхідністю заміни державного акту старого зразка на новий з присвоєнням кадастрового номеру. Статтею 58 Конституції України визначається, що закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії у часі. Отже, державні акти на сьогодні чинні.

Однак при продажу землі, оформленні спадщини, іншому відчуженні земельної ділянки і т.д., виникають проблеми в зв'язку з відсутністю кадастрових номерів

земельних ділянок в державних актах «старого зразка», адже за новими вимогами кадастровий номер є обов'язковою умовою для продажу, дарування, оформлення спадщини щодо земельної ділянки та здійснення інших юридичних дій, пов'язаних із земельною ділянкою.

Для цього власнику або набувачу права на земельну ділянку необхідно звернутися в територіальний орган земельних ресурсів (районного відділу земельних ресурсів) із заявою про присвоєння земельній ділянці кадастрового номера. Разом із заявою необхідно надати копію документа, що посвідчує особу (паспорт), копію документа, що посвідчує право на земельну ділянку та копію ідентифікаційного номера.

Отже, процедура вироблення “державного акту” нового зразка є досить коштовною та займає багато часу, що унеможлиблює розпорядження належним громадянину майном впродовж тривалого часу.

Крім того, доволі часто має місце незаконне захоплення чужої власності, укладення шахрайських договорів щодо заволодіння майном тощо.

Також, часто люди поважного віку стикаються із створенням перешкод у користуванні майном. Між співвласниками може виникати конфлікт, після якого один з них не допускає іншого в спільну квартиру, чим чинить йому перешкоди в користуванні власністю. Крім того, такі ситуації можуть виникати і між сторонніми особами, наприклад, коли громадяни створюють перешкоди сусіду в проїзді до свого будинку шляхом пошкодження або зменшення дороги.

На практиці дуже часто виникають проблемні ситуації, коли суміжний землекористувач відмовляється від підписання Акту узгодження меж земельної ділянки без будь – яких причин, що унеможлиблює належним чином оформити «земельну документацію».

Оформлення спадщини, укладання договорів дарування та договорів довічного утримання

Наступний, третій блок проблем з якими стикаються люди поважного віку, це оформлення спадщини та укладання договорів дарування та договорів довічного утримання. Дуже часто люди старшого віку не оформляють спадщину після своїх батьків або родичів, особливо якщо це стосується нерухомості (будинку чи квартири) в якій вони і так проживають протягом всього свого життя. Це тягне за собою різноманітні проблеми в майбутньому, а особливо коли вони виявляють бажання скласти заповіт на своїх дітей або подарувати дане майно.

Перехід права власності у спадок зумовлює необхідність його переоформлення, однак не завжди ця процедура є зрозумілою та простою для громадян. Першопричина проблеми пов'язана із тим, що власники впродовж тривалого часу не оформляють спадщину, не мають відповідних документів тощо, що в подальшому зумовлює необхідність звернення до суду або довготривалий процес переоформлення документів. Правова необізнаність громадян щодо самого процесу спадкування теж відіграє важливу роль у подальшій реалізації права власності.

Також, виникає проблема помилкового розпорядження нерухомим майном шляхом укладення договору дарування із змістом договору довічного утримання. Договір дарування нерухомого майна досить часто укладають із розумінням, що насправді мова іде про договір довічного утримання. І тому дарувальник зазвичай позбавляється місця проживання та не отримує належного догляду.

Неефективність судового захисту та невиконання рішення суду

Четвертий блок проблем з якими стикаються люди поважного віку при захисті своїх прав – неефективність судового захисту та невиконання рішення суду щодо захисту їхніх прав. Ефективність захисту будь-якого права в Україні є досить низькою та не завжди позитивно вирішене

рішення на користь людини виконується. Досить поширеною є проблема недотримання строків розгляду справи, затягування справи, що впливає на ефективність захисту. Держава не виконує зобов'язання щодо гарантування громадянам примусового виконання рішення судів. Це спричиняє неможливість володіння, користування або розпорядження своїм майном навіть після рішення суду на свою користь. І саме цей фактор нівелює довіру людей до судової системи та віру у справедливість.

12 жовтня 2017 року Велика палата Європейського суду з прав людини прийняла рішення у справі [«Бурмич та інші проти України»](#), яким виключила із списку заяви про невиконання рішень національних суддів. На той час на розгляді перебувало більше 12 000 заяв проти України. І всі наступні заяви будуть виключені та не розглядатимуться Європейським судом з прав людини.

Таке рішення було прийнято у зв'язку з тим, що Україна досі не виконала рішення у справі «Іванова проти України», де ЄСПЛ визнав системною проблемою невиконання рішень національних судів в Україні. У резолютивній частині зазначено, що порушення є наслідком несумісної з положеннями Конвенції практики, яка полягає в систематичному невиконанні Україною рішень національних судів, за виконання яких вона несе відповідальність та у зв'язку з якими сторони, права яких порушені, не мають ефективних засобів правового захисту.

Таким чином, заявники, що отримали остаточні судові рішення, які не виконані, не зможуть отримати компенсацію, поки Україна не забезпечить ефективний механізм їх виконання.

На ефективність судового захисту значною мірою впливають внутрішні судові суперечки щодо розмежування компетенції по розгляді справ пов'язані з правом власності. Питання підсудності судів є однією з проблем, з якими стикаються люди поважного віку. Успішне впровадження судової реформи потребує проведення роз'яснювальної

роботи серед населення. Оскільки, людині, не обізнаній з побудовою судової системи, буває складно визначити, до якого суду належить звернутися у конкретній справі. Тут важливо не помилитися, бо інакше суд поверне позовну заяву для подання до належного суду, оскільки система судоустрою будується за принципами територіальності, спеціалізації та інстанційності. І це призводить до тривалого вирішення справи. І як дуже часто буває в районах, суддів катастрофічно не вистачає. Є випадки коли в районі є тільки один суддя, тому справи вирішуються з порушення усіх передбачених законодавством строків.

Домашнє насильство

П'ятий блок проблем з якими найчастіше стикаються люди поважного віку це домашнє насильство.

Відповідно до Сімейного кодексу України повнолітні дочка, син зобов'язані утримувати батьків, які є непрацездатними і потребують матеріальної допомоги. Проте, далеко не всі батьки, які потребують такого утримання знають про наявність в законодавстві такої норми. Дуже часто бувають випадки, коли людям поважного віку доводиться звертатися до суду за призначенням аліментів від їхніх повнолітніх дітей.

Практика щодо сплати аліментів на утримання батьків вже існує в Україні, однак такі аліменти призначаються через суд. Розмір аліментів визначається в судовому порядку в залежності від матеріального та сімейного становища батьків та дітей. При цьому судом враховуються всі заслугуючи на увагу інтереси сторін: непрацездатність батьків та їх потреба у матеріальній допомозі, матеріальне становище дітей, догляд дітей за батьками тощо. Також до уваги приймається отримання батьками пенсії, державних пільг, субсидій, наявність в батьків майна, що може приносити дохід тощо.

Що стосується проблеми насильства в сім'ї, то зараз постраждалими вважаються не лише дружина, дитина чи

чоловік. Відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» це також й бабусі, дідусі, колишнє подружжя, люди, які мають спільну дитину чи живуть у громадянському шлюбі, наречені, брати, сестри. За нормами вищевказаного Закону до кривдника можуть застосовуватися спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству, а саме: терміновий заборонний припис стосовно кривдника; обмежувальний припис стосовно кривдника; взяття на профілактичний облік кривдника та проведення з ним профілактичної роботи; направлення кривдника на проходження програми для кривдників.

В цьому році набули чинності зміни до Кримінального кодексу України відповідно до яких домашнє насильство буде каратися громадськими роботами на строк від 150 до 240 годин, або арештом до 6 місяців, або обмеженням волі до 5 років, або позбавленням волі до 2 років.

Крім того суд зможе заборонити особам, які вчинили домашнє насильство, перебувати в місці спільного проживання з потерпілою особою або заборонити наближатися на певну відстань до місця проживання постраждалої особи, а також заборонити телефонні розмови та контактувати через третіх осіб.

Щодо людей поважного віку до них в сім'ї часто застосовується психологічне або фінансове насильство, однак дуже часто це вважають "сміттям, яке не варто виносити з дому" і тому люди поважного віку вкрай рідко звертаються за допомогою саме щодо захисту від домашнього насильства. Крім того, вони не володіють інформацією про те, куди можна звернутися за допомогою у випадку домашнього насильства.

Пенсійне забезпечення

Крім того, варто також окремо виділити проблеми щодо пенсійного забезпечення людей поважного віку та призначення субсидій.

Часто люди поважного віку стикаються з такими проблемами, як неправильне проведення перерахунку та нарахування пенсійних виплат тощо. Наприклад, громадянам не здійснюють належний їм перерахунок пенсії, оскільки підприємство на якому вони працювали до виходу на пенсію ліквідовано і жодних документів, на підставі яких провели б перерахунок в архів передано не було.

Також чимало громадян звертаються до органів пенсійного фонду з вимогою підвищити розмір пенсії, адже осучаснення не вплинуло на зростання пенсійних виплат, і у багатьох заявників вони залишилися на тому ж самому рівні.

Крім того, люди поважного віку часто звертаються за роз'ясненням щодо змін у пенсійному законодавстві, зокрема стосовно залежності обчислення розміру пенсії від наявного страхового стажу, врахування показника середньої заробітної плати, а також змін у пенсійному забезпеченні військовослужбовців, правоохоронців та державних службовців. Окремою категорією можна розглядати проблеми з призначенням та виплатою пенсійного забезпечення внутрішньо переміщеним особам, які полягають в ідентифікації даних осіб, подання документів, що підтверджують їхнє право на пенсію, часті зміни у процедурі виплати пенсій тощо.

Що стосується призначення субсидій, то в жовтні 2018 року було внесено зміни до Постанови Кабінету Міністрів України «Про спрощення порядку надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива» відповідно до яких до складу домогосподарства включаються всі особи, що зареєстровані в житловому приміщенні (будинку), на яких розраховуються соціальні норми житла та соціальні нормативи житлово-комунального обслуговування і доходи яких враховуються під час призначення житлової субсидії.

Крім того, під час призначення житлової субсидії враховуються також доходи членів сім'ї особи із складу домогосподарства у разі, коли їх зареєстроване (фактичне) місце проживання відмінне від адреси домогосподарства.

Відповідно до цих змін при призначенні житлової субсидії враховуються всі особи, які зареєстровані в конкретному будинку навіть якщо вони там не проживають. Для людей поважного віку ця норма спричинила великі проблеми, оскільки багато з них не змогли оформити субсидію, тому що в них зареєстровані діти або родичі які фактично з ними не проживають, але їх дохід враховується при призначенні субсидії.

Широкої практики набуло зняття з реєстрації місця проживання осіб, які фактично проживають за іншою адресою. Однак, якщо у випадку коли особа не є співвласником помешкання то можна звернутися до суду з позовом про визнання особи такою, що втратила право користування жилим приміщенням. При отриманні позитивного рішення, потрібно буде звернутись до відповідних територіальних органів реєстрації, які і завершать цю нелегку процедуру. Але якщо існує така ситуація, що особа, яка фактично не проживає в квартирі є співвласником даного житла то на практиці «виписати» її без її згоди не можливо. І тому часто люди поважного віку стають заручниками ситуації коли їхні діти, наприклад постійно проживають за кордоном, але є співвласниками житла і «виписати» їх не можливо. І вони змушені платити повну вартість за комунальні послуги, оскільки субсидію їм не призначають.

Успішні історії захисту своїх прав людьми поважного віку: Історія №1

«Ніколи не потрібно зупинятися на півдорозі, не можна складати руки. Для того щоб захистити своє право потрібно звертатися до всіх інстанцій і навіть до суду, не потрібно соромитись»

Жейкова Надія Павлівна, 64 роки
Львівська область, Жовківський район
село Воля-Висоцька

Жейкова Надія Павлівна, народилася у 1954 році у м.Мостиська Львівської області. За своє життя пані Надія працювала в Казахстані на нафтопроводі, в Белгороді на машинно-ремонтному заводі та у Львові. Після одруження постійно проживала в Жовкві Львівської області, де займалась вихованням двох дітей, працювала санітаркою моргу, секретарем в місцевій школі. У 50 років отримала право вийти на пенсію, однак ще протягом трьох років продовжувала працювати.

Коли Надії Павлівні виповнилося 53 роки, вона була змушена припинити працювати і вийти на пенсію, щоб присвятити свій час догляду за батьком, який на вже на той час хворів та потребував опіки та допомоги. Через сім років батько Надії Павлівни помер, залишивши заповіт на все майно на її ім'я. По смерті батька пані Надія перебувала у дуже пригніченому стані, і тому не оформила спадщину. Хоча вона знала від знайомих, що люди звертаються протягом шести місяців після смерті спадкодавця, однак зовсім не розуміла юридичних наслідків пропущення даного строку.

Для оформлення спадщини пані Надія звернулася до нотаріуса через два роки після смерті батька. Нотаріусом було відмовлено в оформленні права на спадщину, оскільки були пропущені встановлені законодавством строки. Нотаріус рекомендував Надії Павлівні поновити строки на прийняття спадщини шляхом звернення до суду.

Тому пані Надія звернулася до місцевого адвоката, яка запропонувала їй скласти позовну заяву про поновлення строку на прийняття спадщини та представляти її інтереси в суді. Однак, оскільки для поновлення строку повинна бути поважна причина, адвокат рекомендувала надати довідку з медичного закладу, що клієнтка перебувала у зтяжній депресії. Проте, Надія Павлівна не могла законним чином отримати таку довідку, оскільки не зверталася з такою проблемою до медичного закладу. Тому вона відмовилась від послуг даного адвоката та оформлення спадщини.

В грудні 2017 року пані Надія взяла участь у фокус-групі, яку організувала громадська організація «Суспільство і право» в місцевій бібліотеці. Після заходу юрист організації пояснила пані Надії правову процедуру звернення до суду з позовом про визнання права власності на спадщину.

В січні 2018 року пані Надія подала до Мостиського районного суду Львівської області позовну заяву, відповідно до якої вже в травні відбулося перше судове засідання. В суді пані Надія представляла свої інтереси самотійно. Наступного місяця пані Надія отримала рішення про визнання права на спадщину в порядку спадкування за заповітом після смерті її батька.

Саме завдяки своїй активній позиції щодо захисту власних майнових прав та зверненню за кваліфікованою допомогою до фахівців в грудні 2018 року Надія Павлівна, подолавши всі бюрократичні процедури, здійснила переоформлення документів на своє ім'я та отримала право власності на спадкове майно. Тепер вона повноправна власниця майна, яке було залишене їй у спадок, і може користуватися та розпоряджатися ним на власний розсуд.

Успішні історії захисту своїх прав людьми поважного віку: Історія №2

«Дуже добре, що є такі безоплатні центри надання правової допомоги, де кожний пересічний громадянин може отримати допомогу. До цього я переконливо вірив у те, що вирішити проблему можна лише за допомогою суду. Тепер однозначно можемо сказати, що досудові методи врегулювання спорів діють і їх потрібно використовувати»

Потерейко Богдан Володимирович, 64 роки
Львівська область, Жовківський район
Село Надичі

Потерейко Богдан Володимирович, народився 1955 року у селі Надичі Жовківського району Львівської області, де живе досі. Через недостатність робочих місць, брався за будь-яку роботу, хоч і тимчасову: працював в колгоспі, інженером механіком. Після виходу на пенсію працює оператором котельні в дитячому садочку.

В лютому 2017 року Богдан Володимирович звернувся до Жовківського бюро правової допомоги з необхідністю консультації щодо недоотримання процедури надання земельного паю. Перед тим як укласти договір оренди з фермером пан Богдан повинен був здійснити приватизацію земельної частки (паю). Тому звернувся з відповідною заявою до сільської ради, однак йому було відмовлено через те, що земельна ділянка знаходиться за межами населеного пункту і сільська рада не розпоряджається нею.

Після цього, Богдан Володимирович звернувся до районної державної адміністрації з заявою про надання дозволу на розробку технічної документації із землеустрою. Але йому було відмовлено, оскільки не було надано доказів про право на спірну частину земельної ділянки та роз'яснено можливість оскаржити відмову в судовому порядку.

Щоб з'ясувати ситуацію, фахівцями бюро було направлено ряд звернень до уповноважених органів. На підставі відповідей було з'ясовано, що дане питання можна вирішити адміністративним

порядком у Жовківській райдержадміністрації без звернення до суду. На підставі повторної заяви адміністрація надала дозвіл на розробку технічної документації із землеустрою для передачі у власність земельної ділянки.

На даний час пан Богдан проходить процедуру приватизації земельної частки (паю).

Те, що Богдан Володимирович звернувся до бюро правової допомоги вирішило проблему за допомогою альтернативних способів захисту прав шляхом переговорів та звернення. Завдяки отриманій інформації пан Богдан зміг вирішити питання в позасудовому порядку, чим зекономив свій час і кошти.

Успішні історії захисту своїх прав людьми поважного віку: Історія №3

«В житті можуть скластися різного роду ситуації, в яких зможуть допомогти тільки кваліфіковані юристи чи адвокати. Але хочу сказати, що завжди потрібно відстоювати свої права та

добиватися справедливості. Ніхто за нас не подбає, як не ми самі»

**пані Іванна, 79 років
місто Львів**

Пані Іванна, народилася у 1940 році у одному із сіл Кам'янка-Бузького району Львівської області, де провела своє дитинство. Ніколи не цуралася праці, тому бралася за любого роду роботу, щоб прокормити сім'ю. Приїхала працювати до Львова на трикотажну фабрику, там познайомилася із своїм майбутнім чоловіком. Після одруження народила дочку.

Дочка вийшла заміж та в 1989 році народила сина. Проте сімейне життя не склалося. Через певний час зустріла другого чоловіка, одружилася та 2005 році народила молодшого сина. Однак чоловік раптово помер, залишивши її вдовою. Через декілька років у доньки пані Іванни діагностували невиліковну хворобу, через яку вона померла.

Молодший внук залишився без батьківського піклування, тому бабуся не бажаючи віддавати його на виховання в інтернат оформила опіку над ним.

В старшого онука своє доросле життя, проблеми бабусі та молодшого брата його не цікавлять, він припинив

із ними усілякі відносини, вже декілька років не проживає разом із ними, проте місце його реєстрації у цій же квартирі що і бабці і молодшого брата залишилося.

Із зміною законодавства щодо призначення житлових субсидій, бабця не змогла її отримати, оскільки старший внук не надавав жодних документів. Враховуючи мізерну пенсію та опікунство над молодшим внуком у бабці склалася критична ситуація щодо оплати житлово-комунальних послуг, крім цього стан здоров'я був не найкращий, враховуючи похилий вік.

В жовтні 2018 року від своєї знайомої пані Іванна дізналася про Другий львівський місцевий центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги. Після звернення до центру їй було надано правову допомогу у зверненні до суду з позовом про визнання старшого внука таким, що втратив право користування житловим приміщенням.

В листопаді 2018 року пані Іванна подала до районного суду міста Львова позовну заяву. Вже в лютому 2019 року при представництві інтересів позивача працівниками центру було прийнято рішення по справі, яким суд визнав старшого внука таким, що втратив право на користування житловими приміщеннями. Після зняття його з реєстрації в її квартирі пані Іванна змогла оформити житлову субсидію.

Пані Іванна скористалася можливістю отримати безоплатну правову допомогу в Другому львівському місцевому центрі, що дозволило їй оформити житлову субсидію.

Успішні історії захисту своїх прав людьми поважного віку: Історія №4

«...дуже часто лише завдяки зверненню до суду за захистом своїх прав, вдається змінити усталену систему та створити прецедент, який потім послужить також і для інших громадян»

Базарник Василь Степанович, 75 років

м.Портіман, Португалія

Базарник Василь Степанович, народився у квітні 1944 року у селі Старі Стрілища, Жидачівського району, Львівської області. Коли Василю Степановичу виповнилося 4 роки його родина через переслідування за зв'язки старшого брата з Українською Повстанською Армією була депортована до міста Омськ, Росія. Після восьми років депортації, його родина повернулася до рідного села. Практично все життя Василь Степанович працював у сфері будівництва.

З 1988 по 1991 рік Василь Степанович працював головним інженером житлово-комунального господарства в Жидачівському районі. У віці 58 років вийшов на пільгову пенсію на підставі Списку № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників на роботах із шкідливими і важкими умовами праці, зайнятість в яких повний робочий день дає право на пенсію за віком на пільгових умовах.

Останні п'ять років Василь Степанович очолював районну спілку політичних в'язнів у місті Жидачеві Львівської області.

У 1991 році був прийнятий Закон України «Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні». На

підставі цього Закону реабілітованими вважали осіб, які з політичних мотивів були необґрунтовано засуджені судами або піддані репресіям позасудовими органами.

Громадяни, які були реабілітовані відповідно до даного Закону ділилися на дві групи, а саме: 1. ті, які були реабілітовані відповідно до норм Статті 1 Закону України «Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні», і яким надавалися відповідні пільги та надбавки до пенсії, та; 2. ті, які були реабілітовані відповідно до норм Статті 3 Закону України «Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні», і яким жодних пільг та привілеїв не передбачалося.

Органи влади розглядаючи справу пана Василя застосовували статтю 3 Закону України «Про реабілітацію

жертв політичних репресій на Україні», відповідно до якої реабілітовували всіх громадян, засланих і висланих з постійного місця проживання та позбавлених майна за рішенням органів державної влади і управління з політичних, соціальних, національних, релігійних та інших мотивів під приводом боротьби з куркульством, противниками колективізації, так званими бандпособниками та їх сім'ями. Однак, документи, які були у

пана Василя свідчили про те, що у його випадку слід було застосувати Статтю 1 Закону про реабілітацію, оскільки його родина була необґрунтовано засуджена та депортована саме позасудовими органами які діяли на той час (так звані "двійки", "трійки" чи особливі наради), а не за рішенням органів державної влади.

У пошуках кваліфікованої допомоги Василь Степанович звернувся до Громадської організації

«Суспільство і право», де отримав правову інформацію та рекомендації щодо подальших дій.

Пан Базарник звернувся до суду з заявою про визнання його реабілітованим по Статті 1 Закону України «Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні», а не по статті 3. Суд прийняв рішення на користь Василя Степановича та визнав його як особу, яка необгрунтовано зазнала політичних репресій і згодом була реабілітована відповідно до ст.1 Закону. Також в судовому порядку пан Василь захистив своє право на виплату надбавки до пенсії як особі, яка необгрунтовано зазнала політичних репресій.

На даний час пан Василь проживає разом з дружиною в Португалії і вказує на те, що: «В Україні люди старшого віку, зокрема пенсіонери на даний час не хочуть і не мають змоги захищати свої права в суді через низький матеріальний дохід і високий судовий збір. Однак, дуже часто лише завдяки зверненню до суду за захистом своїх прав, вдається змінити усталену систему та створити прецедент, який потім послужить також і для інших громадян».

Саме завдяки відстоюванню своїх прав та зверненню за консультацією Василю Степановичу вдалося відстояти своє право бути реабілітованим та отримувати всі пільги та привілеї які йому належать.

Успішні історії захисту своїх прав людьми поважного віку: Історія №5

«Людина не замислюється над тим, що потрібно оформляти право власності ще за життя, щоб в подальшому уберегти своїх рідних та близьких від судової тяганини...»

Багній Степан Васильович, 64 роки
Львівська область, Старосамбірський район
село Стрільбичі

Багній Степан Васильович, народився 1955 року у селі Стрільбичі, Старосамбірського району Львівської області, де на даний час проживає. Навчався у Самбірському училищі, де отримав спеціальність слюсар інструментальник, хоч по спеціальності так і ніколи не працював. В ті роки район розвивався та забезпечував людей роботою. Працював на Сиркомбінаті апаратчиком пастеризації та охолодження, на Льонозаводі – слюсарем наладчиком, а також апаратчиком в приватній фірмі, що займалася виготовленням соків. Були також скрутні часи та не було роботи вдома, тому вимушений був їхати на заробітки у Росію та Чехію.

В 2015 році вийшов на пенсію. З'явилося більше вільного часу та прийшло розуміння того, що потрібно документально оформити власність на будинок та землю, оскільки житловий будинок, в якому зареєстрований та проживає зі своєю сім'єю Степан Васильович, був побудований у 1965 році його бабцею, але право власності у встановленому законом порядку не було померлою за життя оформлено.

Після смерті бабці спадкоємицею стала мати пана Степана, яка також не робила ніяких дій по оформленні майна. І тільки після смерті матері та батька пан Степан почав оформляти право власності на нерухоме майно.

Оскільки дане майно ніким не було оформлене, перед тим, як звертатися у відповідні інстанції пан Степан зателефонував до приймальні громадської організації “Суспільство і право” для отримання правової консультації, що насамперед потрібно зробити і до кого звернутися.

Після консультації юриста організації, Степан Васильович звернувся до приватного нотаріуса із заявою про видачу свідоцтва про право на спадщину за законом. Однак йому було відмовлено у вчиненні нотаріальних дій, оскільки ним не надано оригінал свідоцтва про право власності на нерухоме майно.

Для допомоги в написанні позовної заяви та представництва інтересів в суді, звернувся за допомогою до приватного адвоката за місцем проживання.

Адвокатом було складено позовну заяву про визнання права власності на спадкове майно в порядку спадкування та подано до Старосамбірського районного суду.

Суд прийняв до уваги довідки, рішення, технічний паспорт та архівні документами подані позивачем та прийняв позитивне рішення, яким визнав право власності на житловий будинок з господарськими будівлями і спорудами в порядку спадкування за Багній Степаном Васильовичем.

На підставі рішення суду пан Степан зміг оформити право власності на будинок, а також приватизацію земельних ділянок. Ним також був складений заповіт на дочку.

Як зазначає Степан Васильович: «Людина не замислюється над тим, що потрібно оформляти право власності ще за життя, щоб в подальшому уберегти своїх рідних та близьких від судової тяганини, оскільки судовий процес потребує часу та коштів. Досить поширеною є проблема недотримання строків розгляду справи, затягування справи, тому, що дуже часто в районах є тільки один суддя і він фізично не може вирішити справу в короткі терміни, що впливає на ефективність захисту».

Дана справа наглядно показує, що люди через брак інформації та своє небажання оформляти право власності ще за життя, змушують своїх близьких стикатися з труднощами в майбутньому, а особливо коли вони виявляють бажання скласти заповіт на своїх дітей або подарувати дане майно.

Успішні історії захисту своїх прав людьми поважного віку: Історія №6

**БЕЗОПЛАТНА
ПРАВОВА
ДОПОМОГА**

«Хочеться донести до всіх людей, які перебувають в такому скрутному становищі як я, що вихід є з будь-якої ситуації. І не потрібно боятися звертатися за допомогою до бюро правової допомоги, оскільки там Вас завжди вислухають та спробують допомогти»

пані Оксана, 63 роки
місто Дрогобич, Львівська область

Пані Оксана, народилася у 1956 році у місті Дрогобич Львівської області, де провела своє дитинство і проживає до тепер.

У 2008 році пані Оксані, під час оформлення банківської картки для отримання виплат в одному з відділень, без її відома встановлено на цю ж картку кредитний ліміт у розмірі 500 грн. Жінка кілька разів розраховувалася карткою у супермаркетах, не розуміючи того, що уже користується кредитом, таким чином вона у банку використала 2000 гривень. А згодом дізналася, що у неї є борг 35 тисяч гривень із врахуванням пені, відсотків, тощо. Оплатити таку суму у пані Оксани не було змоги, а банк у свою чергу вимагав стягнення заборгованості у розмірі близько 35 000 грн., і звернувся з цивільним позовом до суду.

За правовою допомогою жінка звернулася до Дрогобицького бюро правової допомоги, що є відділом Стрийського місцевого центру з надання безоплатної

вторинної правової допомоги, де їй надали відповідну допомогу.

У зв'язку з тим, що вона належить до категорії малозабезпечених громадян їй було призначено фахівця Дрогобицького бюро правової допомоги для здійснення представництва її інтересів у суді першої інстанції. Після детальної бесіди з пані Оксаною адвокат ознайомився з матеріалами справи, що перебувала у суді ще з травня 2017 року та допоміг сформуванню правову позицію відповідача по справі й відстоювати цю позицію на судовому засіданні.

Під час судових засідань вдалось довести, що позовні вимоги банку є необґрунтованими та такими, що не відповідають чинному законодавству, а тому не повинні бути задоволені судом.

Рішенням Дрогобицького міськрайонного суду Львівської області, що на даний час вже набрало законної сили, у задоволенні позову банку відмовлено в повному обсязі.

Завдяки зверненню до бюро правової допомоги пані Оксана змогла отримати кваліфіковану допомогу фахівця та захистити своє право в суді і довести неправомірність дій банку та нарахування їй боргу.

ПРОГРАМА «НОВЕ ПРАВОСУДДЯ»

Програма реформування сектора юстиції «Нове правосуддя» Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) працює в Україні з жовтня 2016 року. Мета програми — надання підтримки судовій владі, Уряду, Парламенту, адвокатській спільноті, правничим школам, громадянському суспільству, ЗМІ та громадянам у створенні умов для функціонування незалежної, підзвітної, прозорої та ефективної системи правосуддя, яка забезпечує верховенство права, та у боротьбі з корупцією.

Програма USAID «Нове правосуддя» ґрунтує свою діяльність на здобутках попередніх проектів USAID «Україна: верховенство права» й «Справедливе правосуддя» та використовує їх досягнення для координації тісної співпраці з українськими партнерами, проектами USAID та Уряду США й іншими проектами міжнародних донорських організацій в Україні.

Програма зосереджує роботу на п'яти основних завданнях:

- Зміцнення суддівської незалежності та самоврядування;
- Підвищення підзвітності та прозорості судової влади;
- Сприяння удосконаленню судового адміністрування;
- Підвищення якості правничої освіти з метою покращення професійної підготовки кадрів для судової системи;
- Розширення можливості доступу до правосуддя та захисту прав людини.

Програма активно співпрацює з Адміністрацією Президента України, Конституційною Комісією, Радою з питань судової реформи, Верховною Радою України, Верховним Судом, Вищою радою правосуддя, Радою суддів України, Державною судовою адміністрацією України, Вищою кваліфікаційною комісією суддів України, Національною школою суддів України, Громадською радою доброчесності при Вищій кваліфікаційній комісії суддів України, Міністерством юстиції України, Міністерством освіти і науки України, Національним агентством із запобігання корупції, Національною асоціацією адвокатів України, юридичними школами, неурядовими організаціями і засобами масової інформації, що висвітлюють хід судової реформи та проводять журналістські розслідування.

НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОГРАМИ

Зміцнення суддівської незалежності та самоврядування шляхом:

- надання консультацій судовій владі щодо: інституційного розвитку Вищої ради правосуддя; реструктуризації місцевих та апеляційних судів; створення нових судів; та функціонування Громадської ради доброчесності при Вищій кваліфікаційній комісії суддів України;

- організації програм обміну – навчальних візитів українських суддів до США та ЄС з метою отримання досвіду від закордонних колег щодо зміцнення суддівської незалежності та доброчесності;

- надання підтримки Вищій раді правосуддя у налагодженні діяльності у сфері дисциплінарної практики щодо суддів;

- надання експертної допомоги в організації та проведенні конкурсного добору суддів та працівників суду, зокрема допомога у виробленні критеріїв добору та рекрутингу;

- підвищення підзвітності та прозорості через різнопланову допомогу судовій владі у впровадженні ефективної системи звітності, забезпеченні захисту державних службовців, які інформують про недоліки, покращенні координації роботи з антикорупційними органами та у підвищенні контролю з боку громадянського суспільства та незалежних ЗМІ;

- сприяння посиленню інституційної спроможності Державної судової адміністрації у розробці бюджетних запитів та управлінні бюджетом судової системи для забезпечення процесу реформування судочинства відповідними ресурсами;

- подальшої підтримки зміцнення спроможності Національної школи суддів у підготовці нових суддів та поглибленні професійних знань діючих суддів.

Підвищення підзвітності та прозорості судової влади шляхом:

- підвищення рівня обізнаності населення щодо змісту судової реформи;

- експертної допомоги Парламенту України у налагодженні ефективного парламентського контролю за діяльністю судової гілки влади;

- підтримки громадянського суспільства та ЗМІ у здійсненні ретельного моніторингу діяльності судової системи;

- сприяння покращенню співпраці між судовою владою та антикорупційними органами щодо перевірки та попередження випадків корупції в середині судової системи;

- підвищення спроможності представників судової влади у проведенні освітньо-просвітницької роботи серед громадян та ЗМІ щодо реформ;

- підтримки процесу впровадження системи відкритого електронного декларування майна, доходів, витрат та зобов'язань фінансового характеру суддями і працівниками апарату суду.

Сприяння удосконаленню судового адміністрування через:

- забезпечення зворотнього зв'язку між судами і громадами шляхом використання карток громадянського звітування з метою покращення якості судових послуг для громадян;
- підвищення ефективності документообігу та управління рухом справ в суді шляхом використання ІТ та систем електронного правосуддя;
- підвищення професійних стандартів та вдосконалення саморегуляції правничої професії;
- покращення доступу громадян до медіації та арбітражу як додаткових можливостей вирішення їхніх правових спорів у позасудовому порядку.

Підвищення якості правничої освіти заради покращення професійної підготовки кадрів для судової системи:

- підтримка процесу вироблення Національної стратегії реформування процесу підготовки правників, стандартів правничої освіти і вдосконалення вимог акредитації;
- вдосконалення навичок викладачів права у покращенні якості викладання та навчання;
- сприяння переорієнтації правничих шкіл на формування у студентів необхідних для практики вмій та навичок.

Розширення можливості доступу до правосуддя та захисту прав людини:

- сприяння підвищенню доступності судів для малозабезпечених громадян, внутрішньо переміщених осіб, ветеранів війни, ЛГБТІ, людей з інвалідністю, представників етнічних меншин та інших вразливих верств населення;
- підвищення якості захисту судами порушених прав людини стосовно вразливих груп населення.

У світі, USAID є однією з провідних установ у сфері розвитку, яка виконує роль каталізатора цих процесів та допомагає досягати позитивних результатів. Діяльність USAID є проявом доброчинності американського народу, а також підтримує просування країн-отримувачів допомоги до самостійності та стійкості та сприяє забезпеченню національної безпеки та економічного добробуту США. Партнерські стосунки з Україною USAID підтримує з 1992 року; за цей час, загальна вартість допомоги, наданої Україні з боку Агентства, склала понад 3 млрд. доларів США. До поточних стратегічних пріоритетів діяльності USAID в Україні належать зміцнення демократії та механізмів досконалого врядування, сприяння економічному розвитку та енергетичній безпеці, вдосконалення систем охорони здоров'я та пом'якшення наслідків конфлікту у східних регіонах. Для того, щоб отримати додаткову інформацію про діяльність USAID, просимо Вас звертатися до Відділу зв'язків з громадськістю Місії USAID в Україні за тел. (+38 044) 521-57-53. Також пропонуємо завітати на наш вебсайт: <http://www.usaid.gov/ukraine>, або на сторінку у Фейсбук: <https://www.facebook.com/USAIDUkraine>

Програма USAID «Нове правосуддя»

вул. Івана Франка, 36, 3 поверх

Київ, Україна, 01030

тел./факс+38(044) 581-3303

office@new-justice.com

www.newjustice.org.ua

Громадська організація «Суспільство і право» зареєстрована 18 серпня 2014 року реєстраційною службою Пустомитівського районного управління юстиції Львівської області та на теперішній час налічує 8 членів.

Місія організації полягає в діяльності, що спрямована на всебічний розвиток та залучення до активного життя громади людей поважного віку, жінок, дітей та молоді, а також інших категорій людей, що опинилися в складних життєвих ситуаціях, надаючи їм необхідні інформаційно-просвітницькі послуги та правову допомогу на засадах принципу верховенства права та захисту основних свобод.

Основні види діяльності організації:

- надання тренінгових та консультаційних послуг у сфері правового захисту для людей поважного віку, жінок (віком від 18 років, в тому числі жінки-матері, які доглядають дітей віком до трьох років, вагітні жінки, одинокі матері, жінки які втратили роботу) з питань працевлаштування та звільнення з роботи, питання реалізації права на різного виду відпусток (щорічні, соціальні, додаткові, відпустки за власний рахунок), питання соціального забезпечення, дітей та молоді для їх всебічного розвитку та для осіб які опинилися в складних життєвих ситуаціях

- розробка інформаційних матеріалів для осіб поважного віку у сфері прав людини;

- проведення на постійній основі моніторингу місцевих та регіональних програм, що стосуються правового захисту населення, а також постійний моніторинг законодавства, щодо правового захисту цільової аудиторії.

- організація та проведення заходів для здійснення статутної діяльності та проведення заходів з організаційного розвитку.

У 2016 році ГО «Суспільство і право» стала членом Мережі «За освіту для людей поважного віку» та здійснює активну роботу для розвитку Мережі.

На даний час організація реалізовує проект «Підвищення рівня правової обізнаності людей поважного віку щодо механізмів захисту своїх прав», який здійснюється за підтримки американського народу, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках Програми «Нове правосуддя».

Основною метою проекту є сприяння правовій захищеності, підвищення соціальної активності та рівня довіри до судової системи в Україні людей старшого віку, шляхом покращення розуміння та знання щодо прав та обов'язків людини і громадянина, та механізмів їх захисту.

Адреса ГО «Суспільство і право»

79024, м. Львів, вул. Промислова 50/52, каб. 625 (6 пов),

Бізнес Центр “Український капітал”

Тел. +38 098 94 46 500, +38 095 59 78 887

Захист прав людей поважного віку: успішні історії

Редактори: Багній М.С., Коваль О.Я.
Комп'ютерне верстання: Карнаушенко М.В.

Формат В5, Папір крейдований 115 г/м²
Гарнітура Arial
Друк офсетний. Тираж 250 прим.

Друк
ПП «КолВес»
79013, м.Львів, вул.Грабовського, 11